

Concert vr. 6 maart 2026, 20.00 uur: Basilika OLV te Maastricht
Schola Maatricht o.l.v. Hans Leenders
Paul de Maeyer (B-Gent), Orgel-improvisatie

Oculi mei semper ad Dominum

Mijn ogen zijn steeds op de Heer gericht

Orgel Openings improvisatie
Schola Hildegard v. Bingen: O magne Pater

God richt Zijn blik op de zondaar

Schola HY Audi benigne conditor (LH 48) alternatim met het Orgel

De mens richt zijn ogen op God

Schola IN Oculi mei (GrN I, 75)
Schola TR Ad te levavi oculos (GrN I, 78)

Christus verlicht de zondige mens

Schola OF Iustitiae Domini (GrN I, 81)
 met Vers „Praeceptum“
Schola OF Illunima oculos (GrN I, 88)

Christus geeft de blinde het zicht terug

Schola CO Lutum fecit (GrN I, 87)
Schola Mag.-Ant. A saeculo non est auditum (AM 2005; I 162, H163)
 Magnificat II. toon, alternatim met het Orgel

Wij kijken naar de gekruisigde en begraven Christus

Schola Ant. O vos omnes (AM 2005 I, 215, H225)
Schola Hildegard v. Bingen: O cruer sanguinis
Orgel Afsluitende improvisatie

Das menschliche und göttliche Auge spielt in der Liturgie der Fastenzeit eine wichtige Rolle: Der Introitus am 3. Fastensonntag setzt mit seinem Beginn *Oculi mei semper ad Dominum* das Motto unseres Geistlichen Konzerts. Eine derartige Aussage konnte im Rahmen der patristischen Schriftauslegung, die zur Entstehungszeit der Gregorianischen Gesänge noch sehr virulent war, immer im doppelten Sinn verstanden werden, als *Vox hominis ad Christum* und als *Vox Christi ad Patrem*. Im Proprium des 3. Fastensonntags zieht sich das Motiv vom Auge durch weitere Gesänge: Im Tractus erhebt der Beter seine Augen zu Gott, den er direkt anspricht (*ad te*). Im Offertorium ist das Motiv im Solovers verborgen (*illuminans oculos* – das Gebot des Herrn erleuchtet die Augen).

Die Fastenliturgie schreitet immer mehr auf Ostern zu und berichtet von Jesu Heilung des Blindgeborenen, dem er die Augen öffnet! In der sehr kurzen Communio *Lutum fecit* ist dieses Tun mit seinen drei Etappen in meisterhafter Weise Klang geworden. Die Schola kommentiert das Geschehen mit der Magnificat-Antiphon *A saeculo non est auditum* und führt das Magnificat selbst *alternatim*, also abwechselnd mit Versen der Orgel aus. Seit dem Mittelalter war die Orgel eine dem gesungenen Wort gleichgestellte Stimme, die jeden zweiten Vers eigenständig übernommen hat.

Gegen Ende unseres Programms blicken wir als gleichsam betende Betrachter mit unseren Augen auf den gekreuzigten Christus nach seinem Leiden: Am Karsamstag betont der Komponist der Antiphon *O vos omnes* das Wort *vidéte* (schaut hin!) mit einer ausdrucksstarken Neume.

Hildegard von Bingen (1098-1179), die große Benediktinerin und Komponistin der Symphoniae und des Ordo virtutum betrachtet mit ihrem Gesang *O cruer sanguinis* die Früchte des Leidens Jesu. Ihr kommt der Abschluss unseres Programms zu, nachdem wir mit ihrem *O magne Pater* den heutigen Abend eröffnen durften.

Bernhard Pfeiffer

Het menselijke en goddelijke oog speelt een belangrijke rol in de liturgie van de vastentijd: de introïtus op de derde vastenzondag zet met de beginwoorden 'Oculi mei semper ad Dominum' de toon voor ons geestelijk concert. Een dergelijke uitspraak kon in het kader van de patristische Schriftinterpretatie, die ten tijde van het ontstaan van de Gregoriaanse gezangen nog in ontwikkeling was, altijd in dubbele zin worden opgevat, als 'Vox hominis ad Christum' en als 'Vox Christi ad Patrem'. In het proprium van de derde vastenzondag komt het motief van het oog in andere gezangen terug: in de tractus richt de biddende zijn ogen op God, die hij rechtstreeks aanspreekt (*ad te*). In het offertoriale is het motief verborgen in het solo-vers (*illuminans oculos* – het gebod van de Heer verlicht de ogen).

De vastenliturgie nadert steeds meer Pasen en vertelt over Jezus' genezing van de blindgeborene, wiens ogen Hij opent! In de zeer korte communio 'Lutum fecit' is deze handeling met drie fasen op meesterlijke wijze in klank omgezet. De schola becommentarieert de gebeurtenis met de Magnificat-antifoon 'A saeculo non est auditum' en voert het Magnificat zelf *alternatim* uit, dat wil zeggen afwisselend met verzen van het orgel. Sinds de middeleeuwen was het orgel een stem die gelijkwaardig was aan het gezongen woord en die om de twee verzen zelfstandig werd overgenomen.

Tegen het einde van ons programma kijken we als het ware als biddende toeschouwers met onze ogen naar de gekruisigde Christus na zijn lijden: op Paaszaterdag benadrukt de componist van de antifoon 'O vos omnes' het woord 'vidéte' (kijk!) met expressieve neumen.

Hildegard von Bingen (1098-1179), de grote benedictijnse en componiste van de 'Symphoniae' en de 'Ordo virtutum', beschouwt met haar lied 'O cruer sanguinis' de vruchten van het lijden van Jezus. Zij sluit ons programma af, nadat we vanavond met haar 'O magne Pater' mochten beginnen.

Bernhard Pfeiffer – vertaling: Ed Smeets